

Beyaz Özbey, İlknur (2020). "Gürcülerde Kimlik, Mekân ve Gündelik Yaşam: Artvin Örneği". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 21, S. 39, s. 915-955.

DOI: 10.21550/sosbilder.681445

**Araştırma Makalesi**

## GÜRCÜLERDE KİMLİK, MEKÂN VE GÜNDELİK YAŞAM: ARTVİN ÖRNEĞİ

İlknur BEYAZ ÖZBEY\*

**Gönderim Tarihi:** Ocak 2020


**Kabul Tarihi:** Şubat 2020

### ÖZET

*Bu çalışma, Artvin'de yaşayan Gürcülerin kimliklerini nasıl tanımladıklarını, kimliklerini nasıl inşa ettiklerini, inşa pratiklerinde hangi dinamiklerin yer aldığını, söz konusu dinamiklerde mekânsal olarak ne tür farklılaşmaların meydana geldiğini ve aynı zamanda tüm bu etmenlerin gündelik yaşama nasıl yansıtıldığını anlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde Gürcülerin yoğunlukta yaşadığı Artvin'in Borçka ilçesi ve bağlı köylerinde 8'i kadın 11'i erkek olmak üzere toplamda 19 kişiyle nitel araştırma yöntemi aracılığıyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Alan araştırması sonucunda, Artvin'de yaşayan Gürcülerin kendi kökenlerinin Gürcü olduğu bilincinde olmasının yanı sıra kendilerini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak gördükleri, Türk ulusal kimliğine ait hissettikleri ve Müslüman kimliğine eklemledikleri görülmüştür. Kendi kimliklerini inşa ederken, Gürcistan'da yaşayan Gürcüleri öteki olarak konumlandıkları ve bu öteki üzerinden kendilerini tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Gündelik hayatta sembolik değerlere dayalı kimlik inşa örüntülerinin mekânsal farklılaşma temelinde şekillendiği anlaşılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** Gürcü, kimlik, mekân, gündelik hayat, Artvin

---

\*  Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, [ilknurbeyaz087@gmail.com](mailto:ilknurbeyaz087@gmail.com)

## Identity, Space and Everyday Life in Georgians: The Case of Artvin

### ABSTRACT

*This research aims to understand; the identity of Georgians and how they identify and build their identities; which dynamics have a role in this building process; what kind of environmental differences occurs in these dynamics; and also how all these elements affect the daily life. In accordance with this aim, in-depth interviews have been carried out within the context of the qualitative research method with totally 19 people; consist of 8 women and 11 men, from Borçka which is the district of Artvin and from the neighbor villages. The result of field study puts forth that Georgian-origin people living in Artvin identify themselves as the citizens of the Republic of Turkey; moreover, they feel as a part of the Turkish national identity and they are articulated to the Muslim identity. In addition, the survey reaches the result that while these locals build their identity; they otherize Georgians living in Georgia and identify themselves through this “other”. It is understood that the identification patterns based upon symbolic values in daily life have been shaped on the basis of spatial differentiation.*

**Key words:** *Georgian, identity, space, daily life, Artvin*

### Giriş

Günümüz dünyasında kimlik kavramı en ilgi çeken kavramlardan birisidir. Kimlik, bir özellik ve aitlik belirtmektedir. Özellik ve ait olmayı niteleyen kimlik kavramı aynı zamanda farklılık unsurunu da içinde barındırmaktadır. Bu anlamda kimlik bir sınıflama, tasnifleme işlemini nitelemektedir. Aynı zamanda kimlik kavramı bireyden başlayıp toplumsal alana kadar uzanan bir yapıya sahiptir. Bireysel ve toplumsal bir unsur olan kimlik kavramının kökeninde birey yer almaktadır. Ancak birey, toplumsal dünyadan ayrı bir şekilde düşünülemeyeceği için, toplumsal, tarihsel bağlam ve koşulların vurgulanması gerekmektedir. Söz konusu bağlam ve koşullar aynı zamanda kimlik algısı, kimlik inşası ya da kimliklerin yeniden

şekillenmesi için farklı dinamiklerin var olmasını da içinde barındırmaktadır.

Kimlik ya da özdeşleşmenin sosyal bir tanımlama konusu olması, aynı zamanda, onun var olmak ve gelişmek için bizim inşalarımıza gereksindiğini de gösterir. Kimliklerin / özdeşliklerin bireysel inşalardan kaynaklanmaları, onların varoluşunun vazgeçilmez koşulunun bireyin ortaya çıkması olduğuna da işaret etmektedir. Bireyi ortaya çıkaran her koşul, bizi bir başka bütünlüğe bağlayan dolayımın bizatihi kendisinin de inşasının gerekli koşulu gibi gözükmektedir (Türkdoğan 1998: 76).

Bireysel, toplumsal hatta ulusal kimliklerin nasıl şekillendiği, nasıl inşa edildiği aynı zamanda bu durumun toplumsal ve gündelik hayata nasıl yansıdığı pek çok teorinin başlıca ilgi alanı haline gelmektedir. Zira kimlik, hem bireysel hem toplumsal hem de tarihsel bağlantılarıyla insanların birbirleriyle ya da bir arada sundukları yaşam pratiklerinin önemli bir veçhesini oluşturmaktadır. Tüm bu özellikler dikkate alındığı takdirde kimlik ve bununla bağlantılı olarak kimlik inşasından bahsedilebilmektedir. Kimlik inşasından bahsederken, etnik ve dini kimliklerin oluşumunda, şekillenmesinde ve bunların gündelik hayata yansımada hangi dinamiklerin etkili olduğu ve tüm bu etmenlerin mekân üzerindeki yansıması vurgulanması gereken bir mesele haline gelmektedir.

Mekân en basit tanımıyla bir kişi veya bir grubun yeridir. Mekân insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur. Yine aynı yazara göre mekân çevrenin insana göreli durumudur. Bu bakımdan mekân örgütlemeye ve mekânı kavramada en önemli paradigma çevrenin değil insanın varoluşsal gerçekliğidir (Gür 1996: 43-45). Kentsel mekânlar ise, kolayca okunamayan, denetlenemeyen, öngörülemeyen ve tasarlanamayan

karmaşık bir ilişkiler ağıdır. Kent içine karmaşık ilişkilerin gömülü olduğu toplumsal bir mekândır. Bu nedenle kent planlama işi evrensel toplumsal meselelerden azade biçimde düşünülemez. Etnisite, inanç, toplumsal cinsiyet ve sınıfa bağlı ayrımcılık sorunları kent meselesinin de merkezinde yer alır (Çavuşoğlu 2016: 12). Dolayısıyla mekân kavramı salt fiziksel özellikleriyle tanımlanabilecek bir kavram değildir. Toplumsal ilişkiler ağının cereyan ettiği yerdir. Bu anlamda, kimliklerin mekâna göre tanımlandığı, şekillendiği, mekân kapsamında aidiyetlik duygusunun yer aldığı ve genel olarak tüm bu etmenlerin gündelik yaşama yansıdığı alandır. Başka bir ifadeyle etnik ve dini kimlikler söz konusu olunca, mekân üzerinde şekillenen özdeşlik ve aidiyetlik hissinden bahsetmek mümkündür.

Etnik kimlik, gerek dünyada gerekse Türkiye’de kimlik çalışmalarında temel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. 21. yüzyıl sürecinde etnik ve dini merkezli kimlik tartışmaları gittikçe artan bir yoğunlukta kendini göstermektedir. Bir taraftan küreselleşmenin ulus-üstü dinamikleri gündeme getirirken diğer taraftan yerleşme deneyimlerini de canlandırmış olması dikkatleri kimlik eksenli sosyo-kültürel gruplara çevirmiştir. Bu anlamda söz konusu sosyo-kültürel gruplardan birisi olan ve çalışmanın da temel konusunu oluşturan Gürcülerden bahsedilebilmektedir.

Gürcüler, Artvin’in Borçka ve Şavşat ilçeleri ve bağlı köylerinde yoğunlukta yaşamaktadırlar. Bu anlamda çalışmanın temel konusu Artvin’de yaşayan Gürcülerdir. Çalışmanın temel amacını ise, Artvin’de yaşayan Gürcülerin kimliklerini nasıl inşa ettikleri oluşturmaktadır. Söz konusu amaç çerçevesinde Artvin’de yaşayan Gürcülerin kendilerini nasıl tanımladıkları, kimliklerini ne yönde inşa ettikleri ya da şekillendirdikleri, söz konusu inşa pratiklerinde hangi dinamiklerin etkili olduğu ve bu dinamiklerin hem gündelik hayatta hem de mekân üzerinde ne tür yansımalarının gündeme geldiği ise çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır.

## Etnisite

Etni, belli bir topluluğun tarihsel gerçekliğini ifade etmesi açısından ulus için bir zemin işlevi görmektedir. Belirli özelliklere sahip bir insan topluluğunu anlamlı bir bütün haline getirerek türdeşleştiren etni, aynı zamanda tarihsel miras niteliğine de sahiptir. Bu noktadan bakıldığında etni, tarihsel geçmişi temsil etmesi açısından gerçeklik zeminini; ifade etmektedir (Karakaş 2007: 40). Oxford English Dictionary'ye ilk defa 1972'de giren etnisite kavramı ise (Eriksen 1997'den akt. Somersan 2004: 22), doğuştan getirilen verili bir durum, bireylerin aidiyet duyguları ile kabul ettikleri, genetik yollarla nesiller arası sürekliliği sağlayan, ortak noktaları aynı dili, gelenekleri canlı tutan, topluluk oluşumunda temel olan ritüelleri eksen alan toplumsal organizasyon olarak tanımlanabilir (Göka 2006: 233).

Modern çağda, etnisite aynı zamanda siyasal bir bilince sahip olmayan topluluk anlamında kullanılmıştır. Bir etnik topluluğu ulustan ayıran ölçüt onun henüz devlet olma düşüncesini barındırmaması ile açıklanmıştır. Bu bakımdan modern etniklik ile Antikitenin etniklik anlayışı arasında bir benzerlik vardır. Ancak, modern çağda her ulusun bir etnik kökene dayandığı varsayımı, etnisitenin tamamıyla apolitiklik anlamını taşımaktan ziyade, henüz uluslaşamamayı ifade ettiğini göstermektedir. Çünkü bir ulus etnik bir kökene dayanması nedeniyle aynı zamanda bir etnik topluluk da sayılmaktadır. Bu anlamıyla her etnik topluluk, bir ulus değildir; ancak her ulus bir etnik kökene sahiptir ya da onu benimsemiştir. Oysa Antik düşüncede devlet olabilmiş topluluk etnisitenin dışında kalmaktadır (Say 2013: 158-159).

Günümüzde ise etniklik dendiğinde akla gelen ilk nitelik hâlâ ırk ya da soy bağı olsa da aslında, Giddens'm belirttiği gibi bir kimliğe atıfta bulunabilecek grubu ifade etmektedir. Bu anlamıyla etnisite, çağımızda kolektif bir tanınma ve tanımaya dair inancı temsil etmektedir. Irk ve soy grupları kadar artık dinsel ve kültürel gruplarda

kendine özgü aidiyet duygusu ve kimlik kazanımı sağlayabildikleri kabul edilmektedir (Say 2013: 159). Ferdi, bir etnik gruba bağlayan faktörler belli bir mahremiyeti olan yüz yüze insan gruplarına karşı mevcut bulunan bağlılıktan daha farklıdır; özellikle birinci grup akrabalık bağlarının doğrultusunda etnik grup çerçevesi ile sınırlanmıştır. Ne bir devletin vatandaşı olmak ne de bir sendikaya ya da siyasi partiye üye olmak bir etnik gruba bağlı olmakla aynı şeydir; aslında cesamet açısından da etnik grup diğerlerine rakip veya onlardan daha büyük olabilir. Öte taraftan, ferdin sınıf yapısı içerisindeki yeri, bilhassa bu yapı kast ayrımları arz ettiği zamanlarda, ferdin hüküm süren etnik gruplar sistemi içerisindeki yerine kısmen tekabül edebilir. Öyleyse, etnik grup gönüllü olmaksızın oluşmuş, çıkar bilincine sahip ve örgütlenişi biçimsel olmayan bir birliktir; üyeleri birincil ve ikincil ilişkiler yoluyla bir araya gelmiştir ve üye sayısı nispeten sınırsızdır (Türkdoğan 1998: 41).

Çoğu kimlik talebinde bulunan kişi veya topluluklar, kendi farklılıklarını öne çıkarırken; ayrımcılık durumunda, aynı kişi veya topluluklar farklılıklarında kalmaya zorlanmaktadır. Birinci halde ben / biz, sizden farklıyım / farklıyız söylemi; ikinci hâlde ise sen / siz, bizden farklısın / farklısınız söylemi hâkim olmaktadır (Bilgin 2007: 33). Buradan hareketle etnisite kavramı dil, din, ortak ecdat ve kültürel değerlere bağlılık kapsamında bu değerleri paylaşanlar için birleştirici; paylaşmayanlar için ayırıcı bir unsur haline gelmektedir. Başka bir ifadeyle söz konusu değerler, biz ve onlar ayrımının dinamiklerini oluşturmaktadır. Aynı zamanda biz ve onlar, kimliklerin tanımlanmasında önemli bir yere sahiptir.

### **Kimlik ve Kimlik İnşası**

Türkçedeki kimlik sözcüğünün İngilizcede karşılığı 'identity'dir. Identity; mutlak aynılık, tam aynılık demektir ve yine İngilizcedeki 'self'den yani kendilik / benlik sözcüğünün işaret ettiğiinden ayrı bir

bütünlüğe (entity) işaret eder. Bireyin kendini hangi bireyle ya da bireylerle, grupta, kategori ile hangi özelliğinden (özelliklerinden) dolayı özdeş göreceği ya da görmeyeceği, bazen bireyin iradesine bazen özdeşleşmek istediği ya da özdeşleşmeyi istemediği birey (veya bireylerin) iradesine, bazen bireyin dışındaki yapısal koşullara, bazen de üçüncü kişilerin atıflarına, etiketlemelerine bağlı olarak değişir (Türkdoğan 1998: 74-75). Aidiyet kelimesi, bir topluma ya da gruba ait olma haline göndermede bulunmaktadır. Bu haliyle kavram, kişinin sırf başkalarıyla bir aradalığı üzerinden kurgulanmakta, bireye özgü çeşitli özellikleri dışarıda bırakmaktadır. Yine benlik kavramı, bir bire diğer kişilerden ayıran özellikler üzerinde kurgulanmakta, kişinin ait olduğu toplum ve / yahut grupta olan ilişkisini arka plana atmaktadır. Gerek aidiyet gerekse de benlik, kimliğin bir bileşeni olmakla birlikte bu kavramların kimlik kavrama karşılık olarak kullanılması sınırlı düzeyde bir anlam yüklemeye neden olmaktadır (Anık 2012: 22). Dolayısıyla kimlik belirli bir aidiyeti ifade ederken aynı zamanda sözü edilen aidiyet, bireyin özdeşleşeceği özellikler itibariyle de değişiklik göstermektedir.

Kimlik, benzeşmenin yanında farklılaşmanın da bir referansıdır. Kimlikler, sürekli kendilerini yenilemeleri ve farklı biçimlerde konumlandırmalarının yanında yansız da değildirler. Kimlik arayışının arkasında farklılaşmaya neden olan, çatışan değerler vardır. Kişi, kim olduğunu söyleyerek aynı zamanla ne olduğunu, neye inandığını ve ne istediğini de anlatmaya çalışır. İnsan toplulukları, tarih boyunca kendilerini ifade etme sürecinde sürekli olarak yeni araçlar kullanmışlardır (Karakaş 2015: 97). Bireyler kimliklerini ya da aidiyetlerini tanımlarken ne olduklarını ifade ederek aynı zamanda ne olmadıklarının da tanımını vermektedir. Bu anlamda özdeşleştikleri özellikleri ile farklılaştıkları özelliklerin ayrımı yapılmıştır. Dolayısıyla özdeşleştikleri özellikleri itibariyle kolektif bir yapı da oluşmaktadır.

Etnik kimliklerin nasıl oluştuğu ve varlıklarını nasıl sürdürdükleri üzerinde duran Fredrik Barth, antropolojik düşüncenin neredeyse tamamının, kültürel değişimin sürekliliğe sahip olmadığı anlayışına dayandığını belirtmektedir. Bu anlayışa göre, kendilerini diğerlerinden ayırıştıran, birbiriyle bağlantılı ayrı değerleri içeren ortak bir kültüre sahip olan çeşitli halk kitleleri vardır. Barth, çeşitli kültürler arasında farklılıkların, bunların sahip oldukları tarihsel sınırların ve ilişkilerin fazlasıyla ilgi konusu edildiğini, ancak etnik grupların yapısı, aralarındaki sınırların doğasının ise yeterince araştırılmadığını belirtmektedir. Ona göre bütüncül bir bakış içeren yaklaşımlarda etnik gruplar, soyut toplum kategorisi içinde göz ardı edilmişlerdir. Barth'a göre üzerinde durulması gereken, farklı etnik kimlikler arasındaki sınırların ve kültürel farklılıkların nasıl oluştuğudur (Anık 2012: 52). Neredeyse milattan önce üçüncü bin yıldan beri etnisite, insan toplulukları ve iletişimi için bir temel oluşturmuş; her ne kadar bütün topluluklar bunu benimsememiş ise de, Smith, etnisitenin evrensel olduğunu iddia etmez, ancak çok yaygın, kronik ve ara ara su yüzüne çıkan bir olgu olduğunu vurgular. Ne var ki etnik kimlik hiç de böyle değişmez şaşmaz, kayalar kadar mutlak (ki jeolojik formasyonlar olarak onlar bile mutlak değil aslında, ama neyse) bir tarihsel yapı değil. Kültür nasıl ki durağan ve değişmez bir olgu değilse, etnisite de aynen öyle (Somersan 2004: 38).

19. yüzyıldan itibaren modern devletler etnikliği özellikle seküler bir homojen toplum inşası için araç olarak görmüşlerdir. Devlet içinde bir etnik köken, tüm grupları kapsadığı varsayılan ortak bir tarih, tarihi bir dil ve soy bağı etrafında anlamlandırılmıştır. Bu bağlamda etnik köken salt tarihsel bir temeli ifade etmiş ve ırkla özdeş tutulmaya başlanmıştır. Fakat 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulusçuluğun bir inşadan ibaret olduğunu iddia eden ulus ve etnisite kavramları üzerine ortaya çıkan tartışmalar, toplumlar içinde homojenliğin doğal olmadığına yönelik itirazların dile getirildiği bir sürecin başlangıcını



oluşturmuştur (Say 2013: 161). Ulus, hayal edilmiş bir siyasal topluluktur, kendisine aynı zamanda hem egemenlik hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir cemaattir. Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir; ama yine de her birinin zihninde toplamlarının hayali yaşamaya devam eder. Ulus sınırlı olarak hayal edilir, çünkü belki de bir milyar insanı kapsayan en büyüğünün bile, ötesinde başka uluslara mensup insanların yaşadığı, esnek de olsa sonlu sınırları vardır. Hiçbir ulus kendisini insanlığın tümü ile örtüşüyor olarak hayal etmez (Anderson 2014: 20-21).

Kimliklerin ve dolayısıyla etnik kimliklerin değişmez bir nitelik taşıdığı ön görülemez. Etnik kimlikleri oluşturan kültürel öğeler iletişim, etkileşim, değişen yeni koşullar neticesinde zamanla değişikliğe uğramakta, bu anlamda bireyler kimliklerini yeniden inşa etmek durumunda kalmaktadırlar. Bu yapı itibariyle değişmez ve sabit kalan kimliklerden bahsetmek mümkün görünmemektedir.

## **Mekân**

Kavramsal olarak mekân irdelendiğinde, literatürde genellikle coğrafik kaygılarla mimari içerikli tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda mekân kavramı Arapça kevn yani olmak kökünden türeyen bir kelimedir. Genellikle yer anlamında kullanılmakla birlikte bulunulan çevre, ortam, yaşanan dünya ve kâinat anlamlarını da içermektedir (Göka 2001: 8). Şengül, mekânın ontolojik statüsü ve bu çerçevede mekân ve toplumsal süreçlerin etkileşimine dair, üç temel yaklaşımdan söz etmiştir. Ona göre bu yaklaşımlardan ilki ve en yaygın olanı mekânla sosyal nesnel arasındaki etkileşimi dışsal bir ilişki olarak gören anlayıştır. Bu anlayışa göre, mekân ve sosyal ilişkiler birbirinden bağımsız olmuşlardır. Mekân sosyal olguların gerçekleştiği bir sahnedir. Nesnel mekânın içinde yer alırlar. Bu, mekân fetişizminin arkasında yatan, mekân anlayışıdır ve mekân ile

sosyal olgular birbirinden ayrılırken, birinin diğerine etkisi tartışmanın eksenini oluşturur. İkinci olarak görece mekân anlayışı, mutlak mekân yaklaşımına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır ve mekânın sosyal olandan bağımsız olamayacağını, bilakis, birimlerin birbirine göre konumlanışlarının mekânı oluşturduğunu savunur. İlişkisel yaklaşım olarak adlandırılan üçüncü bakış açısı, mekân ve özelde yerellik kavramlarını anlayabilmek açısından daha sağlıklı çerçeve sunmaktadır. İlişkisel yaklaşım, mekânı sosyal birimler arası ilişki olarak kavramakla birlikte, bir kez bu ilişki ortaya çıktığında, artık kendisini oluşturan birimlere indirgenemeyeceğini öne sürer (Şengül 2009: 233-234).

Alver'e göre ise, mekân, insanın ve toplumun pratik yansımalarından biridir. İnsan ve toplum mekânda varlık kazanır, mekânda oluşumunu gerçekleştirir ve mekânda dönüşür. İnsan ve toplumun bir yerle irtibat kurmaksızın, bir yere bağlanmaksızın oluşması söz konusu olamaz. İnsan, mekân üreten ve kendini mekânla ifade eden niteliğinden dolayı mekânın bir kimlik unsuru olarak ortaya çıkması söz konusudur (Alver 2007: 12). Aytaç'a göre, burada hareket noktası, toplumun, toplumsalın mekânda yayılışı, mekânın üretim süreçleri, mekân üzerindeki iktidar ilişkileri, mekânın toplumsal ontolojisi ve de toplumsalı kavrayışımızda mekânın ne ölçüde kılavuzluk edeceği sorunudur. Zira toplumsala dair zihinsel arketipler, bilişsel haritalar mekâna sinmiştir ve mekânsal olan, yaşamın, tarihin, bellek ve kimliğin konfigürasyonlarıyla bizi yüzleştirir, bir bakıma, zamanın ruhuna bizi tanık kılar. Mekân bir bakıma, zamanın, düşünce ve imgelem dünyalarının yansıdığı birer ayna gibidir. Her zamanın ve her toplumun farklı mekân temsilleri vardır. Mekân, toplumsallığın, politik olanın, kültürel ve düşünsel imgelerin sindiği, vücut bulduğu bir gerçekliğe karşılık gelir. Bu yönüyle nötr bir form değil, aksine, politiktir ve toplumsallığın türlü ifade araçları için işlevsel bir araç durumundadır. Mekân, bu açıdan, sosyolojik bir formdur (Aytaç 2006: 881).

Castells toplumsal yapının bir ifadesi olarak mekânı analiz etmenin onun ekonomik, politik ve ideolojik sistemin unsurları ve bunların kombinasyonları ve onlardan ortaya çıkan toplumsal pratikler tarafından şekillendirilmesinin incelenmesi gerektiği belirtir. Bu bağlamda mekânın kendi başına bir anlamı yoktur, zira toplumsal olarak üretilir (Castells 1991: 225). Mekân kavramı toplumsal ilişkiler açısından bağımsız bir şekilde yorumlanmaktayken, günümüzde toplumsal ilişkiler açısından bağımsız düşünülmemektedir. İnsan ilişkilerini şekillendiren ve aynı zamanda insan ilişkilerinden etkilenen ve evirilen bir mekân tasavvuru söz konusudur. Harvey'e göre mekân, kendi başına mutlak görelî ya da ilişkişel değil, ama duruma göre bunlardan bir ya da birkaçı olabilmektedir. Mekânın uygun kavramlaştırılması sorunu insan pratiklerinin onun karşısındaki durumuna göre sonuçlandırılmaktadır. Başka bir ifade ile mekânın doğasından doğan felsefi sorulara felsefi yanıtlar yoktur. Yanıtlar insan pratiklerinde yer almaktadır. Bu durumda "mekân nedir?" sorusu yerini değişik insan pratiklerinin yarattığı farklı mekân kavramlarının, nasıl kullanıldığı sorusuna bırakır (Harvey 2003: 19). Dolayısıyla mekân, insanların gündelik yaşamlarından, eylemlerinden etkilenen mekân deneyiminden bahsetmek mümkündür. Aynı zamanda insanlar ve gruplar da mekân üzerinden kendilerini tanımlamaktadırlar. Başka bir ifadeyle, mekân üzerinden bir aidiyet tanımlaması söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla mekân hem toplumsal ilişkiler çerçevesinde şekillenen hem de toplumsal ilişkiler sürecinde bireye aidiyetlik hissi vererek mekân üzerinde bir özdeşlik kurmasını da sağlamaktadır.

### **Gürcüler Kimdir?**

Gürcü adının menşeinin, Yunanca / Rumca: Georgia'dan geldiği sanılmaktadır. Georgia Yunanca: toprak veya toprağı kullanan halk anlamına gelmektedir. Yunanlılar, yeni koloniler kurmak için Karadeniz'e açıldıklarında; Doğu Karadeniz'de ziraatta hayli ileri düzeyde olan Gürcü kabileleri ile karşılaşmışlar ve bu yöreye Georgia

adını vermişlerdir. Daha sonra bu kelimededen, Arapça: Gürcü, Rusça: Gruzia, Almanca: Georgien ve İngilizce: Georgia adları türemiştir (Iberieli 2014: 25).

Kendilerine Kartveli diyen Gürcülerin Sakartvelo (Gürcü ülkesi, Gürcistan) dedikleri topraklarda eskiden beri yaşadıkları sanılır. Kafkasya'nın yerli halklarından olan Gürcüler tarihsel olarak, Kartlar, Megrel-Çanlar (Lazlar) ve Svanlar olmak üzere üç boydan oluşur. Günümüzde bir ulus olarak Gürcüler dendiğinde, genel olarak (Gürcistan'daki) Kartveli halk (Gürcü, Megrel, Laz, Svan) anlaşılır (Çiloğlu 1993: 12). Sovyetler Birliğinde alt düzeyde de cumhuriyetlerin içinde var olan etnik gruplar üç değişik şekilde örgütlendirilmiştir. Bunlar; özerk cumhuriyet, özerk bölge (oblast), veya özerk ya daulusalokrug'dur (daire). Gürcistan'da bunların ikisi yani Abhazya ve Acaristan Özerk Cumhuriyetleri ile Osetya Özerk Bölgesi oluşturulmuştur. Sovyetler Birliğinin yetmiş yıllık hayatı boyunca dört anayasaya kabul edilmiş ve bu anayasalar birlik cumhuriyetlerinde de yürürlüğe girmiştir (İkramoğlu Aslanov 1998: 115).

Sovyet rejiminin artık çürümekte olduğu, 1980 yılların başlarında, Sovyet kamuoyunda herkes tarafından biliniyordu. Gürcistan'ın siyaset arenasında, 1988 başlarından itibaren değişimler gözleniyordu (Iberieli 2014: 478). Bağımsızlık yanlıları 1988 yılının Kasım ayında Tiflis'teki Sovyet hükümeti binası önünde büyük bir miting ve açlık grevi başlattılar. Yine 1989 yılında Tiflis'te hükümet binasının önünde, Gürcistan'ın bağımsızlığı yönünde miting ve açlık grevleri başladı. Sovyetler Birliğinden ayrılan cumhuriyetler için Gorbaçov, "Bağımsız Devletler Topluluğu" adı altında bir birlik kurmak istiyordu. 9 Nisan 1991 yılında birlikten yana olup olmadıkları yönünde bir referandum yapıldı. Bu referandum sonucunda Gürcistan halkının % 98,9'unun bağımsızlık istediği anlaşıldı. Bu referandumdan sonra Gürcistan Parlamentosu, Sovyetler Birliğinden ayrılıp bağımsızlık

kararı aldı (Ibereli 2014: 487-488). Yani 1991 yılında Gürcistan bağımsızlığını tekrardan kazanmıştır.

Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, İran, İsrail, Azerbaycan, Rusya Federasyonu, Avusturya, İsveç gibi ülkelerde çok sayıda Gürcü bulunmaktadır. Ama Gürcistan dışındaki Gürcülerin çoğunluğu Türkiye’de yaşamaktadır. Bunlar, Sovyet-Türkiye sınırının çizilmesinden sonra Artvin ve yöresinde Türkiye tarafında kalanlarla 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Acara yöresinden göç ederek çoğunluğu Ordu, Samsun, Sinop, Tokat, Amasya, Bursa, İstanbul yörelerine yerleşen Müslüman Gürcülerdir (Çiloğlu 1993: 95).

Mangararella 1979’da Türkiye’deki Gürcülerin sayısını 60 bin, Barret 1992’de 60 bin olarak tahmin etmiştir (Andrews 1992: 246’dan akt. Burhan ve Yüksel Çak 2012: 58). 1965 nüfus sayımına göre ana dilini Gürcüce olarak belirtenlerin sayısı 34.330’dur. İkinci dilini Gürcüce olarak ifade edenlerin sayısı 48.976’dır (Burhan ve Yüksel Çak 2012: 59). Türkiye’deki Gürcüler için çeşitli tahmini sayılar verilmektedir. Ama bunların çoğunun abartılı sayılar olduğu söylenebilir. Gürcistan’daki Gürcü nüfusu bile 4 milyonun altındayken Türkiye’de 3-5 milyon Gürcü’nün bulunduğundan söz etmek gerçekçi olmaktan uzaktır. Türkiye’deki Gürcü nüfusunun 1-1,5 milyon dolayında olduğu tahmini gerçeğe daha yakın bir sayı olarak görülebilir (Çiloğlu 1993: 9).

1965 genel nüfus sayımı sonuçlarındaki Gürcü nüfusu gerçek sayıyı yansıtmıyorsa da illere dağılımının genel olarak doğru olduğu kabul edilmektedir. Anadilinin Gürcüce olduğunu belirten nüfus üzerinde yapılacak istatistiki sonuçlara göre Türkiye Gürcülerinin yüzde 48,9’u kadın, yüzde 51,1’i erkeklerden oluşmaktadır. Gürcülerin yüzde 22,4’ü Artvin’de, yüzde 14,0’ü Ordu’da, yüzde 13,2’si Sakarya’da, yüzde 8,5’i Bursa’da, yüzde 5,9’u Giresun’da, yüzde 4,5’i Bolu’da, yüzde 4,0’ü Amasya’da, yüzde 3,7’si Balıkesir’de, yüzde 3,3’ü

Sinop'ta, yüzde 2,4'ü İstanbul'da, yüzde 1,2'si Tokat'ta yaşamaktadır. 1965 sayımına göre Gürcülerin yüzde 97,5'i 10.000'den az nüfuslu yerlerde bulunuyordu. İzleyen yıllarda, büyük kentlere hızlı göçlerin de bir sonucu olarak günümüzde bu oranlar belli ölçüde değiştiği tahmin edilebilir (Çiloğlu 1993: 96-97).

Türkiye'de yaşayan Gürcüler genellikle Sünni Müslüman'dır. Çok az bir bölümü de Ortodoks Hristiyan'dır (Burhan vd. 1993: 59). Türkiye Gürcülerinin hepsi kendilerini Acaralı saymazlar. Örneğin, İmerhev (Meydancık) Gürcüleri Kaheti bölgesinden olduklarını ve farklı bir diyalekt konuştuklarını söylerler. Kendilerini Çürüksulu (Kobulemeli), Maçahelli (Maçahleli) gibi daha dar bölge ya da yerlerle adlandıranlar da vardır (Çiloğlu 1993: 13).

### **Artvin Hakkında**

Artvin, Doğu Karadeniz Bölgesinin en doğu kesiminde yer alan bir sınır ilidir. Doğu Karadeniz Dağları üzerinde yer alan Artvin ilinin doğusunda Ardahan, güneyinde Erzurum, batısında Rize, kuzeybatısında Karadeniz, kuzeyinde Gürcistan Cumhuriyeti bulunmaktadır. Yüzölçümü 7.436 km<sup>2</sup>'dir. Artvin kıyı şeridi 34 km'dir. Arhavi ve Hopa ilçeleri, Karadeniz ile denize paralel uzanan Doğu Karadeniz Dağları arasında kalan dar bir düzlük alan üzerine kuruludur. Hopa ilçesi aynı zamanda, Karadeniz'in en uç limanıdır (Tokdemir 1993: 27-31'den akt. Akkoyun 2009: 94).

Artvin ili nüfusu, Cumhuriyet tarihi boyunca genel anlamda artış göstermiştir. Ancak sayım devreleri arasında önemli farklılıklar olduğu da dikkat çekmektedir. Bu kapsamda 1980 yılına kadar sürekli artan saha nüfusu, bu tarihten sonra da azalma eğilimine girmiştir. Bu durum üzerinde etkili olan en önemli faktör, göçlerdir. Sahada 1970'li yıllardan sonra yoğunluk kazanan il dışına yaşanan göçler, günümüzde hâlâ devam etmekle beraber; ilin aldığı göç miktarında da önemli oranda artış yaşanmıştır. Ulaşım ve iletişim koşullarında meydana gelen

gelişmeler ile eskiden göç etmiş Artvinlilerdeki memleket özleminden kaynaklandığını düşündüğümüz bu durum neticesinde de, aradaki fark azalmış ve ilin toplam nüfusu üzerinde göçlerin etki oranı eskiye nazaran düşmüştür (Doğanay vd. 2014: 18).

Kafkasya, dünyada tarih öncesi devirlerden beri sürekli göçlerin olduğu yerlerin başında geldiği gibi bölge önemli göç güzergâhı olma özelliğini de taşımıştır. Çok çeşitli etnik ve dini yapıya sahip olan Kafkas toplulukları, en acılı göç hareketlerini XIX. yüzyılda yaşamışlar ve bir daha yer ve yurtlarına dönemeyecekleri şekilde göç etmek zorunda kalmışlardır. Gerek Osmanlı hâkimiyetindeki bölgelerde gerekse Osmanlı hâkimiyeti dışındaki Kafkas bölgelerinden Türk ve Müslümanlarının göç yönleri her zaman Osmanlı toprakları olmuştur. Artvin ve Batum bölgeleri Kırım göçlerinden beri göçmen kabul eden yerlerden iken 93 Harbi'nden sonra bölge göç vermeye başlamıştır (Demirel 2009: 318). Bu anlamda göç güzergâhında bulunan Artvin, farklı etnik grupları bir arada bulundurmaktadır. Lazlar, Hemşinliler, Gürcüler, Poşalar söz konusu etnik gruplar arasında yer almaktadır.

## Yöntem

Nitel araştırma yöntemleri gerçek hayatta karşılaşılan olayları, sorunları sayısal verilere dayalı olarak değil, yorumlara dayalı olarak açıklamaya çalışan yöntemlere verilen genel bir isimdir. Nitel araştırmaların uygulanmasında kendine özgü takip edilecek aşamalar bulunmaktadır (Sönmez vd. 2018: 375). Bu anlamda bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ile Artvin'de yaşayan Gürcülerin kimliklerini nasıl tanımladıklarını, söz konusu tanımlamada hangi dinamiklerin rol aldığı, gündelik hayatı nasıl şekillendirdiğini anlamaya çalışılmaktadır.

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden derinlemesine mülakat tekniğine yer verilmiştir. Derinlemesine görüşme, araştırmacının görüşme yaptığı kişiden aldığı cevapları sınıflayarak ve o cevaplardan hareketle yeni sorularla konuyu mümkün olduğunca detaylı

bir şekilde incelemeye çalıştığı esnek ve keşfedici bir veri toplama tekniğidir (Tekin 2006: 103). Mülakat ortamında araştırmacının çalışmaya ilişkin sorgulamaları ve bu alanlara ilişkin ek verilerin toplanışı çalışmanın gidişatını belirleyebilecek diğer unsurlardır. Zira elde edilen veriler dile bağlıdır ve dilin dinamik yapısı içinde değişken biçimlerde kendisini sunabilmektedir. Mülakat, sosyal ilişkilerin bilgisini taşır ve konuşma temellidir. Mülakatlar, mülakat veren ve mülakatçı arasında sosyal bir inşa olarak da görülebilir (Kolukırcık 2011: 172).

Çalışmanın alan araştırması kapsamında Gürcülerin yoğunlukta yaşadığı yerler tercih edilmiştir. Artvin'in Borçka ilçesi ve Borçka ilçesine bağlı köylerde görüşmeler yapılmıştır. 8'i kadın, 11'i erkek olmak üzere toplamda 19 kişiyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar görüşülen kişilerle yüz yüze yapılmış ve görüşmelerde görüşme yapılan kişilerin izni kapsamında ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

### **Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi**

Çalışmanın kavramsal çerçevesine ve temel sorunsalı, alan araştırması kapsamında elde edilen bulgular ışığında değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken görüşülen kişiler hakkında tanıtıcı bilgilere başvurularak; görüşülen kişilerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, mesleği ve nerede ikamet ettiğinden oluşmaktadır

### **Bir İnşa Süreci Olarak Kimlik ve Gürcü Kimliği**

Etniklik ayırt edici birtakım kültürel özellikleri yansıtır. Dil, siyasal, sosyal, iktisadi, düzenleme, beslenme gelenekleri, kumaş stilleri, aile kalıpları gibi bir toplumda ayırt edici kültürel farklılaşmalar etnikliği belirler (Türkdoğan 2013: 40). Dolayısıyla her etnik grubun olduğu gibi Gürcülerde de kolektif bellek, tarih ve sembollerden bahsetmek mümkündür. Söz konusu olan bu etmenlerin grup kimliği ya da grup bilinci üzerine etkileri mevcuttur. Kimliklerin tanımlanmasında



ya da kimliklerin inşa sürecinde kolektif tarih, bellek ve buna bağlı olarak dil ve din gibi kimlik ifade etme araçları, grup bilinci ve farkındalığı konusunda başat bir rol oynamaktadır.

### **Kolektif Bellek ve Tarih İmgesi**

Toplumsal değişim süreçlerinde, başlangıçta hâlâ eskinin egemenliğindeki üretim araçları formu içinde, yeninin eskisiyle karışık bir varoluş kazandığı kolektif bilinçaltındaki imajlar yer almaktadır. Bunlar arzu imajlarıdır. Kolektif bilinç bunların içinde üretim düzeyinin yetersizliklerini hem değiştirmeye hem de dönüştürmeye çalışır. Bunların içinde kişinin kendi zamanını geçmiş olandan çıkarıp kefaretni ödemek uğruna giriştiği empatik davranışlar da yer almaktadır (Aslanoğlu 2000: 228). Dolayısıyla bellek, geçmişe ait dil, gelenek veya din ekseninde anımsamalardan oluşan tarihi anılardır. Artvin’de yaşayan Gürcülerin ise, toplumsal bellekleri şu şekilde şekillenmektedir:

*“Sınır açılmadan önce Gürcistan’da yaşayan Gürcülerden haberimiz yoktu. Kendi Gürcü toplumumuz içindeydik. Biz Gürcü’yüydük, Laz’ı da vardı Hemşinlisi de vardı. Böyle bir ayrım vardı. Annem babam Gürcü benim. Ben de Gürcü kızım. Gürcü olmak, belki seçme şansın yoktur, ırktan gelen bir şey. Benim babaannem de Gürcü, dedem de Gürcü, annem de Gürcü, babam da Gürcü. Ben Gürcü bir adamla evlendim, benim çocuklarım da Gürcü. Türk’üz, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama köken Gürcü kökeni. Kapı açıluncaya kadar Gürcülüğümüzün hiç farkına varmadık. Çok da önemli bir şey değildi. Biz Artvin’de doğduk burada büyüdük. Babam annem hep buralı. Annemin babamın konuşmalarından işte alıyorduk, onlar da fazla konuşmuyorlardı zaten. Akluma bile gelmemiştir, bizim kökenimiz Gürcü’dür, nedir diye. Adetlerimiz nedir diye hiç bakmamışızdır. Kendi ailemde de aynı şey geçerli. Çocuklarım Gürcüceyi bile bilmezler. Ben de konuşmuyordum. Annem babam doğru konuşmuyordu ki ben de konuşayım. Ben de tek tük konuşabiliyorum ancak” (Kadın, 56, Ön Lisans, Borçka, İşletme Sahibi).*

*“Asimile olmuş Gürcü’yüz biz. Çok eskiden beri göç etmişiz bu taraflara Osmanlı-Rus savaşında. Gürcü’yüz ama bir taraftan da Acara Türkleri olarak geçiyoruz biz. Gürcü’yüz ama tamamen Türk vatandaşlarıyız. Stalin zamanında göç ettirilmiştik. Buradan ta Bursa’ya kadar gidenler var. Ordu’ya, Samsun’a gidenler var”* (Erkek, 79, Lisans, Borçka-Muratlı, Emekli Öğretmen).

*“Burada 6 köy var. Hepsi Gürcü ve Müslüman’dır. Birinci dünya savaşından sonra bizim 6 köy bu tarafta kalmış. Bizimkilere sormuşlar Rusya’ya mı Türkiye’ye mi istiyorsun, diye. Bizimkilerde Türkiye’ye seçmişler. Kökenimiz ne kadar Gürcü olsa ben Türkiye’ye aşığım. Vatanımı seviyorum. Türk’üm ben. Gürcülük yok ben de. Yani Gürcüyüm ama öyle hissetmiyorum. Benim için öncelikli Türk olmak daha sonra Müslüman olmam gelir. Gürcü olmak en son sırada yer alır”* (Erkek, 67, İlkokul, Borçka-Macahel, Çiftçi).

*“Aslında biz Gürcü’yüz. Atalarımız Gürcistan’dan gelmiş. Daha sonradan Müslüman olmuşuz biz. Türkleşmişiz. Asimile olmuşuz. Aslımız Gürcü. Aslımız Türk değil bizim. Ben kendimi Türk olarak görüyorum”* (Erkek, 41, Lise, Borçka, İşletme Sahibi).

Modern toplum düşüncesinin ihtiyaç duyduğu kolektif bir kimlik edimi bireyin kendi varlığını toplum içinde şekillendirdiğine yönelik bir inancı taşır. Kişinin, bir toplumun değerleri, inançları ve kavramlar kümesiyle birlikte kendisi olabileceğine dair bu inanç, hem o birey için lüzumlu bir bilinçlenme serüvenini içermekte hem de o kültürel sistemin bireylere sürekli olarak yeniden öğretilmesi gereğini ifade etmektedir. Toplumun kendi kendini yeniden üretebilme koşulu da bu haliyle sadece biyolojik bir yeniden üretebilme yeteneği ile sınırlı kalmamaktadır (Say 2013: 13). Bu anlamda grupların kimlikleri kültür, tarihsel-toplumsal koşullar ekseninde şekillenmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında Artvin’de yaşayan Gürcüler, kökenlerinin Gürcü olduğunu, belirli tarihsel dönemlerde Gürcistan’dan ayrılıp Türkiye’de yaşamaya başladıklarını, dolayısıyla daha sonradan Müslüman olduklarını anımsamaktadırlar. Köken olarak Gürcü olduklarının bilincinde olmalarına rağmen, kendilerini Türkiye Cumhuriyeti

vatandaşı olarak görmekte, Türk ulusal kimliğine ait hissetmekte ve tanımlamaktadırlar. Gürcü olduklarını hissettiren başka bir ifadeyle Gürcü kimliğini temsil eden unsur, dildir. Dil ise, sınırlı düzeyde konuşulmakta ve dolayısıyla Gürcü kimliğini anımsatacak unsurlarla temasları sınırlı düzeyde kalmaktadır. Bu anlamda Gürcüler, Gürcü kimliğinin ötesinde kendilerini tanımlamakta ve hissetmektedirler. Dolayısıyla tarihsel ve toplumsal koşullar Gürcülerin kimliklerini şekillendirmede temel bir unsur niteliğindedir. İkinci bir dinamik ise, Türkiye-Gürcistan Sarp sınır kapısı oluşturmaktadır. Sarp sınır kapısı açılmadan önce, Artvin’de yaşayan Gürcülerde, Gürcü olduklarının farkındalığı düşüktü. Sınır kapısı açıldıktan sonra Gürcistan’da yaşayan Gürcülerle iletişim ve etkileşimin artması neticesinde, tek ortak yönlerinin dil olduğu bilincine varılmıştır. Dil ise, Gürcistan’da kullanılan Gürcüce ile kendi kullandıkları Gürcüce arasında ciddi oranlarda fark olduğu görülmüştür. Dolayısıyla sınır kapısı açıldıktan sonra Artvin’de yaşayan Gürcüler arasında Gürcü kimliği ile bütünleşmenin aksine herhangi bir değişiklik olmamış, kendilerini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görmeye devam etmiştir. Başka bir ifadeyle, geçmişten gelen anımsamalar yerini korurken, kimliklerini ifade etme biçimlerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

### **Kimlik İfade Etme Araçları Olarak Dil ve Din**

Etnik grup deyimi, dil, manerizm, adet, bağlılık, dayanışma, sadakat ve benzeri bakımlardan bir dereceye kadar ayırt edici hayat tarzını koruyan nüfusun yabancı kesimi için kullanılır. Genel olarak bakıldığında etniklik ayırt edici birtakım kültürel özellikleri yansıtır. Dil, siyasal, sosyal, iktisadi, düzenleme, beslenme gelenekleri, kumaş stilleri, aile kalıpları gibi bir toplumda ayırt edici kültürel farklılaşmalar etnikliği belirler (Türkdoğan 2013: 39-40). Etnik kimliğin ayırt edici unsurlardan birisi dildir ve bu unsur ise Artvin’de yaşayan Gürcülerde şu şekilde tezahür etmiştir:

“Gürcü olmanın bana göre şimdiye kadar hiçbir özelliği yoktu. Hatta dil bile anlamsızdı, ta ki kapı açılana kadar. Bilseydik ki zamanında, kapı açılacak, ekonomiye yansiyacak, ticari ilişkiler çoğalacak ben de çocuğumun Gürcüceyi dil olarak bilmesini isterdim. Eşimle birlikte gayret ederdim ki dili öğrensinler. Çocuğum Gürcüceyi öğrensin. Öyle bir şey olmadığı için şimdiye kadar çocuklar iki kelimeyi düzgün kuramazlar. Yanlış mı, yanlış, ama bilmiyorduk. Bana göre dil zaten, iki kişi konuşursa ve üçüncü kişi anlamıyorsa bu dildir. Güzel bir şeydi, keşke öğrenebilselerdi, ama yok. İngilizce, Fransızca öğrenelim diye Gürcüceyi ihmal ettik. Zaten Gürcistan, Batum’u bir ülke olarak da görmüyorlardı ki. Rusya mı, Rusya. Gürcü olmanın getirdiği bir avantaj şu anda hiç yok” (Kadın, 56, Ön Lisans, Borçka, İşletme Sahibi).

“Bizim sadece Gürcüce dilimiz var. Siz nasıl İngilizce öğrendiyseniz, İngilizce diliniz varsa bizim de Gürcüce dilimiz var. Onlarla ilgili hiçbir gelenek görenek, Gürcü olmak bunu gerektirir, diye bir şeyimiz yok bizim. Sadece siz nasıl İngilizce biliyorsanız yeri geldiğinde konuşuyorsanız biz de Gürcüceyi gerektiğinde kullanıyoruz” (Kadın, 41, Ön Lisans, Borçka, Hemşire).

“Biz her ne kadar Gürcü lisanını konuşuyor olsak da bazı dilleri Türkçeleştirerek konuşuyoruz. Mesela Gürcüce konuşurken bilmediğimiz şeyleri Türkçe konuşuyoruz. Mesela Cuma günününün Gürcüce isminin ne olduğunu birkaç sene öncesinde öğrendim. Baraskevicuma, arşafati pazartesi, samşafatsalı. Biz günleri de Türkçeleştiriyoruz. Onun için yani Gürcü ile Türkçe dili birbirine iç içe girmeye başladı” (Erkek, 52, Lise, Borçka, Din Görevlisi).

Artvin’de yaşayan Gürcüler için Gürcüce, kimliklerinin bir ifadesidir, fakat Sarp sınır kapısı açılmadan önce söz konusu dile çok fazla önem atfetmiş değildiler. Öyle ki kullandıkları Gürcüceyi Türkçeleştirerek kullanmaya başlamışlardı. Sınır kapısı açıldıktan sonra Gürcistan’da kullanılan dil ile Artvin’de yaşayan Gürcülerin kullandığı dilin çok farklı boyutlarda olduğu görülmüştür. Sarp sınır kapısı açıldıktan sonra Gürcücenin kullanımına önem atfedilmiş, Gürcistan’dan Türkiye’ye giriş yapan Gürcülerle iletişim kurmada Gürcüce işlevsel bir dil haline gelmiştir. Bu anlamda Artvin’de yaşayan Gürcüler için Sarp sınır kapısı açıldıktan sonra dilin belirli oranda

avantajını yaşamışlardır. Fakat bu durum, Artvin’de yaşayan Gürcüler için kimliklerinin şekillenmesinde herhangi bir etkisi olmamıştır, sadece Gürcistan’dan Türkiye’ye gelen Gürcülerle iletişim konusunda belirli bir farkındalık oluşmuştur. Sosyoloji geleneğinin önemli temsilcilerinden Max Weber, insan davranışında ayırt edilebilir düzenliliklerin açıklanmasında “eylemlerin aktöre anlamını yorumlayıcı kavramanın gerekliliği”ne vurgu yaparken aslında bireylerin ve grupların sahip oldukları sosyal değerleri hesaba katan bir sosyolojiye işaret etmekteydi (Aksan 2016: 429). Bu sosyolojik yönelim özelinde düşünüldüğünde, dilin sosyal anlamı ve etkisi, onu konuşanların anlamlandırmalarına bağlı bir şekilde değişmektedir. Çalışmadaki Gürcüce’nin sınırın her iki tarafında konuşulan bir dil olması gerçeğiyle birlikte, özellikle sınırın açılmasından sonra farklılıklar daha belirgin hale gelmiş, dil üzerinden toplumsal yapıdaki farklılıklar ön plana çıkmış ve dile dayalı kimliklerin birbirinden farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Etnik kimlik dini değişimlerle yeniden şekillendirilebilir ve bu da onun anlamını ve işlevini değiştirebilir. Belirli bir etnik kimlik içerisinde kan bağı ve akrabalık daha az önemliken onun dini boyutu daha fazla önem kazanabilir, ya da tam tersi de olabilir. Başka bir deyişle, din Etnisiteyi etkileyebilir, etnisitenin dini etkilediği gibi (Mitchell 2014: 549). Dolayısıyla din, kimliklerin şekillenmesinde, yeni boyutlar kazanmasında önemli bir dinamiktir. Bu anlamda Artvin’de yaşayan Gürcülerde kimliklerin din üzerinden şekillenmesi şu şekildedir:

*“Eğer ben buradan göç etmemişsem, var olmuşsam, kimliğimi korumuşsam Müslüman oluşumdan kimliğimi korumuşum. Onun için burada ki Gürcülerin kimliğini korumasının birinci sebebi, Müslüman olmasıdır. Müslüman toplumlar da kimlik önemli olmadığı için kültürünü korumaya yetkin olmuş, korumaya çalışmıştır. Ama bir Hristiyan toplum da olduğun zaman bunu yaşama şansın yok. O dinin mensubu olacaksın hatta ırksal olarak da asimile yapıyor. Türkiye*

*Cumhuriyeti dönemlerin de belki bir yapılmak istenmiş, ama yanlış olmuş. Ama geçmişte böyle bir asimile olmadığı için benim Gürcü olarak kalmam, Gürcü diye ifade etmemin sebebi, Müslüman oluşumdur. Müslüman olmasaydım ben asimile olurdum”* (Erkek, 47, Lisans, Borçka-Muratlı, Din Görevlisi).

*“Müslüman Gürcü’yüz. Ama Sovyet Rusya döneminde olan Gürcüler Müslüman değil. Onlar Hristiyanlar. Onlar da onları gördükleri için öyle yaşıyorlar. Bunlar çevresel faktörler daha çok. Atıyorum siz de orada olsaydınız siz de Hristiyan olacaktınız. Ama onlara göre Gürcüler Hristiyan’dır. Müslümanlığı kabul etmiyorlar. Yaşlılarda Müslümanlar var ama genç neslin çoğu Hristiyan’dır. Ona inanarak yaşıyorlar. Ama biz burada doğup büyüdüğümüz için biz Müslüman olarak yaşıyoruz, öyle de biliyoruz, öyle de inanıyoruz Müslümanlık çok ayrı bir kavram. Doğma büyüme Müslüman olarak doğduğumuz için zaten kendimizi Müslüman olarak biliyoruz. Sadece ırk olarak Gürcü kültüründeniz o kadar. Müslümanlık bizim için çok ayrı bir şey. Onu bağdaştıramayız ki. Biz öyle doğduk öyle büyüdük, öyle yaşıyoruz”* (Kadın, 43, Lise, Borçka, İşletme Sahibi).

*“Babamla geçen aramızda böyle bir konuşma oldu. Babama dedim ki, bizinkiler ne zaman Müslümanlığı kabul ettiler. Çünkü asıl Gürcü olanlar Batum’da. Batum’dakiler Hristiyan. Müslümanlıkla Gürcülük çok farklı. Müslümanlık bir din. Dinle bir bağı yok yani. Bir bağı olsaydı bir kısmı değişmezdi, öyle kalırdı. Gürcüler Hristiyan’dır diye bir şey yok yani”* (Erkek, 28, Borçka, Lisans, Doktor).

*“Hristiyan Gürcü var, bir de Müslüman Gürcü var. Gürcüler Hristiyan’dan gelmez, daha sonra Müslüman olmuştur. Müslümanlaştırılmış”* (Erkek, 77, İlkokul, Borçka-Macahel, Çiftçi).

*“Oradan gelen Gürcüler, özellikle Hristiyanlar bize soruyorlar, siz Gürcü müsünüz diye. Biz de Gürcü’yüz diyoruz. Hristiyan mısınız diyorlar bize”* (Erkek, 67, İlkokul, Borçka-Macahel, Çiftçi).

*“Şimdi biz Gürcistan’a çok gidiyoruz. Ticaret yapıyoruz. Bize diyorlar ki Siz nasıl Gürcü’sünüz. Müslüman olmamanız gerekiyor diyorlar. Müslüman iseniz Gürcü olamazsın, diyorlar. Hristiyanlar Müslümanları sevmeyiz. Dinsel bir çatışma aslında. Müslümanlarda böyle bir durum yok ama Hristiyanlarda var”* (Erkek, 38, Lisans, Borçka, Mütahhit).

*“İlk önce Hristiyanlıktan köyler bölünmüş diğer taraf Müslüman olmuşlar öbür tarafta Hristiyan. Neslimiz bizim Hristiyan’dan gelme. Sonradan Müslüman olmuşlar. İyi ki Müslüman olmuşlar. İyi ki bizinkiler bu tarafı istemişler. Biz şanslıyız şimdi ben kendimi tanımlarken Müslüman Gürcü’yüm”* (Kadın, 57, İlkokul, Borçka-Macahel, Ev hanımı).

İnsanlara din alanı üzerinden kimlik kazandırabilme iddiasını ortaya koyan taraflar arasındaki kavgalar az rastlanan bir durum değildir. Bazen iktidarın sürekliliğini sağlamaya odaklanmış bazen sosyal gerçekliğin inşası ve gündelik hayatın anlamlandırılmasında kendi anlam kodlarını cari kılmaya dönük olarak kimlik inşasında aktif rol alma motivasyonuna dayalı çatışmaların sadece bu zamana ve bu coğrafyaya özgü olmadığını da belirtmemiz gerekir. Belirli bir dini belirli bir inancı referans göstererek büyük bir kimlik alanının temsiliyetine yönelik güçler çatışması modern zamanları da aşan küresel bir olgudur (Dalbay vd. 2018: 25). Kimliklerin tanımlanmasında ya da şekillenmesinde din önemli bir dinamiktir. Artvin’de yaşayan Gürcüler için kimliklerin tanımlanmasında din önemli bir referans kaynağıdır. Kendilerini Müslüman olarak tanımlamakta ve gündelik yaşamlarını buna göre şekillendirmektedir. Aynı zamanda Gürcistan’da yaşayan Gürcülerle kendilerinin farklılıklarını din üzerinden temellendirmektedir. Artvin’de yaşayan Gürcülerin çoğunluğu Müslüman, Batum’da yaşayan Gürcülerin çoğunluğu Hristiyan’dır. Dolayısıyla din üzerinden bir ötekileştirilme söz konusudur. Gürcistan’da yaşayan Gürcüler için asıl Gürcü’nün Hristiyan olduğuna dair bir görüş söz konusuyken, Artvin’de yaşayan Gürcüler için din ve etnik kökenin birbiriyle bağdaştırılamayacağı görüşü hâkimdir. Artvin’de yaşayan Gürcüler, Gürcistan’da yaşayan Gürcülerin Hristiyan olmalarından dolayı kendilerini onlarla aynı temada olacak şekilde herhangi bir tanımlamada bulunmamaktadırlar. Tek benzerliğin dil üzerinden olduğunu düşünmektedirler. Aynı şekilde Gürcistan’da yaşayan Gürcüler ise, Artvin’de yaşayan Gürcülerin Müslüman

olmalarından dolayı Gürcü olmadıklarını düşünmektedirler. Dolayısıyla kimliklerin ifade edilmesinde din önemli bir dinamik olarak karşımıza çıkmaktadır.

### **Kimlik Mekânı ya da Mekânda Kimlik İnşası**

Harvey'e göre mekân, insanı biçimlendiren ve onun tarafından biçimlendirilen toplumsal bir boyuta sahiptir. Dolayısıyla mekânsal biçimleri, cansız nesnelere olarak değil, toplumsal süreçler ile bütünleşmiş olarak görmek gerekmektedir. Nitekim mekân, sadece bireyden bireye ve gruptan gruba değil, zamana göre de değiştiğini vurgulamaktadır (Harvey 2003: 40). Diğer yönüyle mekânın kurgusalılığı zamanla yakından bağlantılıdır. Zaman mekânı şekillendirmekte, giydirmekte ve anlam kazandırmaktadır. Mekân kendine meşruiyet kazandırmak zorunda bulunmakta ve kendi geleceği vaatlerine bağlı konumda yer almaktadır (Kolukırmık 2010: 92). Kimlik söz konusu olunca Artvin'de yaşayan Gürcülerde, kimliklerine ait unsurları yaşama ve yaşatma deneyimleri mekâna göre farklılaşmaktadır. Söz konusu durum şu şekildedir:

*“Camili’de yaşayan yaşlılar, Türkçe bilmiyorlar. Gürcüce biliyorlar. Oralara gidince işimize yarıyor. Oralarda öyle konuşmak hoşuma gidiyor. Eşimin babaannesi de kulakları ağır duyuyor. Türkçeyi pek anlayamıyor, ama Gürcüce konuşunca daha çabuk çıkarıyor, en azından ağız hareketlerinden”* (Kadın, 41, Ön Lisans, Borçka, Hemşire).

*“Eğer evinde yaşlı yoksa çocuklar öğrenemiyor. Ben mesela yarı yarıya konuşamıyorum. Ama buranın köylerinde çocuğun dili dönmeye başlasın Gürcüce konuşmaya başlıyor. Hele İstanbul, Bursa gibi kentlerde Gürcü vardır, ama dilini bile konuşamaz”* (Erkek, 43, Lise, Borçka, Şantiye İşçisi).

*“Tabi bir Batum’da Acara vadisinde Hulovar, Şavşat’ın arka tarafına kalıyor. Bu yüzden Şavşat kültürüyle Hulo kültürü aynıdır. Şavşat’ın Gürcü konuşmasıyla burada ki Gürcü konuşması farklıdır”* (Erkek, 52, Lise, Borçka, Din Görevlisi).



Diller, etnik-kültürel kimliklerin oluşmasında ve bu kimliklerin tespit ve temsilinde birinci derecede önemlidir (Buran vd. 2012: 11). Bu anlamda Gürcüce, Artvin’de yaşayan Gürcüler için önemli bir sembolik dinamiktir. Sözü edilen sembolik dinamiğin kullanım yoğunluğu dikkate alındığında mekânsal farklılaşmalar mevcuttur. Gürcü kimliğinin ya da başka bir ifadeyle Gürcü kültürünün yaşatıldığı alanlara bakıldığında Artvin’in daha kırsal ve Gürcistan’a sınır olan bölgeleri oluşturmaktadır. Gürcü kimliğinin önemli bir dinamiği olan Gürcüce, Artvin’in Şavşat ilçesi, Borçka ve özellikle Borçka sınırları içerisinde bulunan Macahel<sup>1</sup> bölgesidir. Bu bölgelerde Gürcüce, kent merkezlerine göre daha yoğun bir şekilde konuşulmaktadır. Çocuklar ilk Gürcüceyi öğrenmekte, okula başlama zamanlarında Türkçeyi öğrenmektedirler. Kent merkezlerinde ise, ailede Gürcüce bilen yaşlı bireyler varsa Gürcüce öğrenilmekte ya da konuşulmaktadır.

Mekân toplumsaldır, mekân insan ilişkileri tarafından anlamlandırılır. İnsan ilişkileri her zaman güç ilişkileri içinde gelişir. Bu nedenle son tahlilde mekânın toplumsallığı soyut bir durum değil, toplumdaki güç ve iktidar ilişkilerinin somutlaşmış, nesnelleşmiş durumudur. Toplumlar, kültürler, inançlar, değerler vb. tüm sosyolojik unsurlar mekânın özelliğine göre anlam kazanırlar. Mekânın özellikleri insan ilişkileri, değerleri, kurumları tayin eder. Mekân bu nedenle alt yapı, onun içinde gelişen insan ilişkileri, değerler sistemi de üst yapıdır. Etkileşim karşılıklıdır ve süreklidir. Köyde yaşayan ile kentte yaşayanın, gecekonduda yaşayan ile villada yaşayanın düşünce ve davranışları farklıdır. Bu farklılıkta mekânların farklılığın rolü önemlidir. Burada söz konusu olan salt fiziksel mekân değil aynı zamanda toplumsal mekândır (Bal 2011: 228). Toplumsal ilişkiler

---

<sup>1</sup> Macahel bölgesi Türkiye’nin Gürcistan sınırına yakın olan Artvin’e bağlı birkaç köyden oluşan bir bölgedir. Aynı bölgenin Gürcistan tarafında da köyleri vardır (Albayrak 2010: 194).

mekâna göre, başka bir ifadeyle kır, kent ayrımına göre şekillenmekte, değişmekte ve yeniden üretilmektedir. Mekânın birey üzerindeki sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi yönden etkileri göz önüne alındığında bireyin duyuş, düşünüş ve eylemleri de bu çerçevede şekillenecektir. Dolayısıyla Gürcücenin kır-kent ayrımına denk gelen etkisi göz önüne alındığında mekâna göre bir farklılaşmanın olduğu su götürmez bir gerçektir. Bu anlamda Gürcücenin konuşulma yoğunluğu kır-kent ayrımına göre değişmekte, buna paralel olarak da Gürcü kimliği tanımlaması da kır-kent ayrımına göre şekillenmektedir. Kent merkezlerinde Gürcü kimliğine yönelik tanımlamalara daha az bir şekilde rastlanırken, Kent merkezleri dışındaki mekânlarda Gürcü kimliğine yönelik sembolik değerlere daha fazla yer verilmektedir.

### **Gündelik Hayatın Toplumsal İnşası**

Çeşitli koşullar içerisinde meydana gelen değişimler, sosyal şartlardaki değişimleri de kaçınılmaz kılmaktadır. Aynı zamanda söz konusu unsurların gündelik hayata nasıl yansdığı da önemli hale gelmektedir. Çünkü gündelik hayat aynı zamanda bireylerin kimliklerine göre duyuş, düşünüş ve eylemlerde bulunduğu ve kimliklerin yeniden şekillendiği alanlardandır.

### **Gündelik Hayatın Biz-Onlar İkilemi Üzerinden Kurgulanması**

Kolektif kimlik grup üyelerinin bu gruba dâhil olmayanlarla kendileri arasında var olan belirli farklılıkların bilincini ifade eder. Bundan dolayı kolektif kimlik kavramı, öteki'nin sosyal ve kültürel karakterleri, alışkanlıkları ve fiziki görünüşleri hakkındaki tahayyül ve imgeleme ve nihayetinde kendine işaret eder. Bu farklılıkların farkındalığı ve bu aidiyet duygusu çok olabilir ve bu durumda ötekine karşıtlık fikri tamamen yoktur. Bununla birlikte, pek çok durumda, kolektif kimlik muhalefet itibariyle birlikte gider: Ötekinin davranış tarzları, değerleri ve normları grup üyesi olarak 'bizim' karakterimizle

kıyaslanamaz. Bu karşıtlık önyargıyla (stereotype) ile açıklanır. Bu tarz öteki hakkındaki bu tarz önyargılar grup üyelerinin içeriden bakışının bir parçasını oluşturur. Fakat aslında paradoksal olarak Ötekinin dışarıdan bakışını yansıtır. Bu kolektif önyargılar bu önyargılarca ‘tanımlanan’ grubun kendi imajından sıklıkla uzaklaşır. Kolektif önyargılar ötekinin ‘dondurulmuş’ imajlardır ki ötekinin geliştirilen önyargıya ayarı gerçekleriyle yüzleşildiğinde değişime hassasiyetini ortadan kaldırır. Özellikle ulusal önyargılar değişime inatçı bir direnç ve yüksek düzeyde yok sayma gösterisine bürünürler. Farklı grupların üyeleri birbirleriyle etkileşime girdiği ve karşıt olunan önyargılarla çarpıştığı zaman durum daha da karmaşık hale gelir (Berting 2012: 78-79). Dolayısıyla kimlik tahayyülü bir ötekinin varlığıyla mevcut hale gelmektedir. Öteki üzerinden kimliklerin tanımlanması söz konusudur. Öteki ise, bizden olmayan, bizimle aynı özellikleri taşımayan dinamikler üzerinde kuruludur. Biz-onlar ikilemi, kimliklerde önemli bir varyant olarak yerini korumaktadır. Bu anlamda Artvin’de yaşayan Gürcülerde ‘öteki’ şu şekilde tezahür etmektedir:

*“Onların yaşam tarzı farklı. Onlar Müslüman değiller. Diyorum ya, tek dillerimiz benziyor. Onlarla hiçbir benzer yönümüz, örf ve âdetimiz, geleneklerimiz, yaşam tarzımız hiç birbirine benzemiyor. Sadece onlar konuşunca ben onları anlıyorum, ben konuşunca onlar da beni anlıyor o kadar”* (Kadın, 41, Ön Lisans, Borçka, Hemşire)

*“Biz hiç Gürcülere göre yaşamıyoruz. Burada yaşadığımız için buranın adetlerine göre yaşarız. Farklı olarak hiçbir şey yok bizde. Bizim onlarla hiçbir alakamız yok. Onlar oruçlarını da farklı tutuyorlar. Biz tamamen Müslümanlığa göre, Türk örf ve adetlerine göre yaşıyoruz”* (Kadın, 43, Lise, Borçka, İşletme Sahibi).

*“Sıralama yapsam önce derim Müslüman olmak, sonra Türk olmak sonra da Gürcü olmak gelir. Gürcü kimliğinden hata ilk zamanlar nefret ettim. Gürcü’yüm bile diyemedim. Kapı açıldıktan sonra Gürcü’yüm bile diyemedim. Kapı açılana kadar Gürcü’yüz rahatlıkla derdik. Kapı açıldıktan sonra Gürcü’yüm demekten de korktum hatta nefret ettim. O kadar pis bir şey olarak girdiler içeri. Yani kapı açıldı çıldırdılar. Kötü*

vasıfla girdiler. Burada yaşayan Gürcüler Gürcü'yüm demeden önce Türk'üm derler. Ondan sonra Gürcü'yüm derler. Batum'a gittiğimiz de biz de Gürcü'yüz, onlar da Gürcü. Bizim kökümüzden geldiniz veya biz sizin kökünüzdten geldik. Evet, Gürcü'yüm ama Gürcü toplumu iyi bir toplum değil. Gücü kesimi çok iyi bir inançlı değil" (Kadın, 56, Ön Lisans, Borçka, İşletme Sahibi).

"Yaşam tarzı farklı tabi. Onun dışında daha nasıl farklılıklar var bilmiyorum. Bizde biraz daha Müslüman toplumuna göre yaşam tarzı bulunmaktadır. Onlar da kendi yaşam tarzlarına göre yaşıyorlar. Toplum olarak Gürcü'yüz, ama çok fark var tabi" (Erkek, 28, Lisans, Borçka, Doktor).

"Yanımızda Gürcistan hükümeti var. Onlarla kanımız birdir. Neslimiz birdir. Yalnız onlar dinsiz devletin elinde kalmışlar. Biz Müslüman ülkenin elinde kalmışız. Onlar Hristiyanlığı terk etmemiş, biz de Müslümanlığı kabul etmişiz, yaşıyoruz. Din ayrılığı var ortada. Şimdi onlardan biri, bazen buraya geliyor, dolaşıp gidiyorlar. Fakat onlarda o kadar iyi insanlar, birbirlerine karşı saygı, hürmet var ki, biz de o kadar yoktur. Ama benim huylandığım taraf biz Müslümanlığı kabul etmişiz" (Erkek, 76, İlkokul, Borçka-Macahel, Çiftçi).

Etnik sınırların değişken doğaları olduğunu ve mensuplarının kültürel kimliklerinin, belli kıstaslar dâhilinde şekillendirmeye müsait olduğunu akla getiriyor. Bunun yanında söz konusu sıklık, aynı zamanda etnik ve daha genel olarak kolektif kültürel yakınlıkların doğasının ortak merkezli olduklarını da gösterir (Smith 2010: 46). Bu anlamda Artvin'de yaşayan Gürcüler için öteki, Gürcistan'da yaşayan Gürcülerdir. Söz konusu bu durumun temelini ise, hem dini anlayışlar hem de bu anlayışlara göre şekillenen gündelik yaşantılar oluşturmaktadır. Artvin'de yaşayan Gürcüler Müslüman, Gürcistan'da yaşayan Gürcülerin çoğunluğu Hristiyan olduğu için biz-onlar ikilemi kurulmaktadır. Ayrıca dini anlayışlara göre şekillenen gündelik yaşam, eylemler, düşünceler de biz-onlar ikileminde önemli bir dinamik halini almaktadır. Aynı zamanda Sarp sınır kapısı açıldıktan sonra Gürcistan'dan Türkiye'ye giriş yapan Gürcülerin fuhuşa yönelmesi,

Artvin’de yaşayan Gürcüler için, olumsuz bir algı oluşturarak kimlik tanımlamalarında ötekinin konumunda değişiklik meydana gelmemiştir.

### **Kuşaklararası Farklaşmanın Görünürlüğü**

Etnik kimlikler, değişmeye, yeniden tanımlanmaya ve doğruluğu tartışılmaya mahkûm soy, kültür ve dil gibi özellikler etrafında tartışılmaktadır. Bu yüzden tek başına etnik gruplardan bahsedemeyiz. Etnisiteyi daha çok sosyal bir süreç olarak, insanların kolektif ya da bireysel açıdan sosyal yaşamlarında etraflarına çektikleri hareketli, sınırlar ve kimlikler olarak algılamamız gerekmektedir. Kültürün, benimsenmiş soyun ve soy ideolojilerin üretilip yaşatılması ve dilin belirleyici bir sosyal farklılık ögesi ve bir halkın simgesi olarak kullanılması, bu sürecin merkezinde yer almaktadır (Fenton 2001: 14). Dolayısıyla söz konusu olan durumda zaman önemli bir dinamiktir. Bu durum kuşaklar arasında farklılıklara da işaret etmektedir. Bu anlamda Artvin’de yaşayan Gürcülerde durum şu şekildedir:

*“Mesela bizim evde yaşlımız var, anneannemiz var. Onun için evde Gürcüce konuşuyoruz. Kolay anlıyor diye ben öyle konuşuyorum. Çocuklar da alıyor. Benim dört çocuğum var hepsi iyi kötü konuşur anlar. Gel, git, götür, getir hepsinin anlamını bilirler. Konuşmasalar da anlarlar. Ama onlar öğreysin diye değil yani. Ben öyle konuştuğum için evde alıyorlar”* (Kadın, 41, Ön Lisans, Borçka, Hemşire).

*“Benim çocuklarım Gürcüce biliyor. Ama çoğu genç annesi babası Gürcü olmuş olmasına rağmen Gürcüce bilmiyor. Anneannesi konuşmamış, dedesi konuşmamış. Nerden bilecek. Ben torunumla Gürcüce konuşmaya dikkat ediyorum. Gençlerimiz gitmiş okumuş öğretmen olmuş, mühendis olmuş. Gürcüce biliyor musun, diye soruyorum. Diyorlar ki, anlıyorum ama konuşamıyorum. Bu söze çok karşıyım”* (Erkek, 59, Lise, Borçka-Muratlı, Emekli).

*“Benim çocuklar hiç bilmez. Özel bir şey konuşacaksak Gürcüce konuşuyoruz eşimle. Suyun Gürcücesini bile bilmezler. Bazen kayınvalidem Gürcüce su ister onu bile bilmezler”* (Kadın, 36, Ön Lisans, Borçka, Hemşire).

*“Aileler bir lisan olarak çocukların Gürcüce konuşmasını istiyor. Ana dilini konuşsun, bilsin istiyor. Gürcüce kimlik olarak sadece buna bakıyor. Hatta bakmıyor, benim ailem mesela annem Gürcüce konuşmamaya başladı. İlkokula gittiğim de Gürcüce konuşuyorduk. Türkçe konuşulmayınca aileler toplantısın da aranızda Gürcüce konuşmayın, Türkçe konuşun ki çocuklar Türkçeyi öğrensin, derler. Türkçeleri düzelsin diye. Benim annem mesela Artvin merkeze taşındıktan sonra Gürcüce konuşacak kimse kalmayınca Gürcüce konuşmamaya başladı, konuşmayı terk etti. Gürcüceyi unuttu. Yani şuan aile de konuşulmuyor. Nasıl konuşacaksınız?” (Erkek, 47, Lisans, Borçka-Muratlı, Din Görevlisi).*

Gürcü kimliğinin temel unsuru olan Gürcücenin kullanımında kuşaklar arasında farklılıklar mevcuttur. Özellikle gençler arasında Gürcücenin kullanımı ve konuşulma yoğunluğu seyrek. Belirli kelimeler bilinmekte, fakat Gürcücenin yazılıp konuşulması yok denecek kadar azdır. Söz konusu durum, birkaç farklı nedene bağlıdır. Birincisi, eğitim oranındaki artış, Gürcücenin kullanım alanını daraltmıştır. Eğitim-öğretime başlamadan önce Gürcüce konuşan çocuklar, eğitim hayatına başladıklarından itibaren Gürcüce konuşmayı azaltmaktadırlar. Bu anlamda evlerinde Gürcüceyi kullanan büyükler yoksa Gürcüce öğrenilememektedir. Bir evde Gürcüce konuşan bir büyük olduğunda çocuklar Gürcüce kelimeleri öğrenebilmekte, fakat yazıp okuyamamaktadır. Bu durum Gürcü kimliğinin çözülmesinde önemli bir etken oluşturmaktadır. İkinci durum ise, evliliklerin artık Gürcüler arasında değil de farklı gruplardan kişilerle de gerçekleştirilmesidir. Gruplar arası yapılan evlilikler, Gürcücenin kullanım alanını daraltmaktadır. Dolayısıyla Gürcücenin kullanımı kuşaklar arasında farklı dinamikler neticesinde kullanım sıklığı azalmaktadır. Bu durum ise grup içi çözümlere neden olmaktadır. Grup içi çözümlerinde etkili olan bir diğer unsur ise, gruplar arası yapılan evliliklerdir. Artvin’de yaşayan Gürcülerde, evliliklerde yaşanan değişim şu şekildedir:

“Gürcü kültürün de eskiden Gürcü dışından pek kimseye kız vermezlerdi. Şimdi başladı, daha önceleri kendi içimiz de olurdu evlilikler. Ne zaman kırılmaya başladı desem, 90’lardan sonra başladı. Mesela bizim kültürümüz de Laz gelinler var, Kürt kökenli olanlarla evlilikler olurdu. Eskiden bırak başka kültürden, Macahel’de olan 6 köy içerisinde yapılırdı. Zaten o 6 köyde Gürcü’yü. Ben oğluma giderdim Kayalar köyünden alırdım, Kayalar köyündeki gider Efeler köyü, camili den alırdı. Öyle köyler arasında birinci derece de akrabalık değil de yani genel yakınlarını tercih ederlerdi. 90’dan sonra artık o olaylar kalktı dışarıya veriliyor dışarıdan da alınıyor, ama 90 evvelin de kesinlikle dışarıya evlenen ne kız ne de erkek gördüm. Ben kendi içimden evlendim” (Erkek, 52, Lise, Borçka, Din Görevlisi).

“Eskiden çok katıydı bu. Bırakın Gürcüler kendi aralarında Borçka’dan dışarı kimse ne kız verir ne kız alırdı. Babaannem anlatırdı, akrabalardan birisi İzmir’den kız almış, Borçka’da düğün yaparken tabur etrafı çevrelemiş de öyle düğünü yapmışlar. Şimdi öyle değil tabii” (Kadın, 43, Ön Lisans, Borçka, Belediye).

“Açık ve net söyleyeceğim son 15-20 sene öncesine kadar fazla yapılmıyordu. Kendi aramızda olurdu. Laz dediğimiz oradan da kız alınıp verilmezdi. Onlarda tercih etmezlerdi. Onlarda kendi aralarında yaparlardı. Biraz kültür, yaşam farklılıkları var. Yeni nesil de kırıldı. Okudu, gitti kazandı, gitti başka şehirlerden evlilikler yapmaya başladılar. Açık söyleyeyim evlenmiş olan büyüklerin anne olsun baba olsun ama hepsi damat istediği zaman Gürcü olmasını, gelin istediği zaman Gürcü olmasını istiyor. Bunu da çocuklarına telkin edenler %90 üzerindedir. Ve halen daha da istiyorlar bunu, ama istemek yetmiyor. Artık çocuklar kendi kararlarını kendileri veriyorlar” (Erkek, 47, Lisans, Borçka-Muratlı, Din Görevlisi).

“Aileler artık karışmıyor. Mesela benim kardeşim bir Laz’la evlidir. Gelinimiz hemen ayak uydurdu bize. Sadece dilimizi bilmiyor. Benim eşim Gürcü’dür. Eskiler biraz daha kendi içlerinde evlilikler olsun isterler. Bizim beğendiğimiz olsun isterler. Bazıları akraba evliliği olsun isterlerdi. Kendi içlerinden, dışarıya vermemek için. Ama şimdi öyle bir şey yok” (Kadın, 39, Lise, Borçka, Ev hanımı).

“Önceden Gürcü Gürcü’yle evleniyordu, hiç sıkıntı çıkmıyordu. Şimdi adam Laz’la Hemşinliyle evleniyor. Mecbur Türkçe konuşacak. Şimdi yeni nesil hiç bilmiyor” (Erkek, 43, Lise, Borçka, Şantiye İşçisi).

Etnik bir grup soya ait mitlerin rolünü ve tarihi anıları vurgulayan, din, gelenek, dil ya da kurumlar gibi bir veya birden fazla kültürel farklılığa göre tanınan ve ayırt edilen bir kültürel kolektif tiptir. Bu tür kolektifler sadece tarihi anıların devamlılıkları bakımından özel bir önem taşımaları bakımından değil, her bir etnik grubun özel tarihsel güçlerin ürünü olması ve bu nedenle tarihsel değişim ve çözümlere maruz kalması anlamında hiç şüphesiz tarihidir (Smith 2010: 41). Bu durum da ise, grup içi değişiklikler kaçınılmaz olacaktır. Bu değişiklikleri, yapılan evlilikler üzerinden analiz edilebilir. Artvin’de yaşayan Gürcülerde evlilikler artık grup içi yapılmamaktadır. Bunun ise birkaç farklı nedeni vardır. Eğitim seviyesi arttıkça, başka kültürlerle karşılaşıldıkça evlilikler grup dışı yapılmaya başlanmaktadır. Bunun dışında toplumsal değişmeye bağlı olarak, evlenecek olan kişiler, evlenecekleri kişileri kendileri belirlemekte ya da kendileri tercih etmektedir. Dolayısıyla Artvin’de yaşayan Gürcülerde grup içi evlikten grup dışı evliliğe doğru bir değişim söz konusu olmaktadır. Bu ise, grup içi çözümlerin dinamiği olarak görülmemekte, kuşaklar arası en önemli farklılıklar arasında yer almaktadır.

## Sonuç

Kimlik, aidiyet hissi ya da özdeşlik kurmayı ifade etmektedir. Bireylerin, grupların yaşadıkları dünya ile kurdukları bağın mahiyetini oluşturur kimlik. Bağlı buldukları bağlam itibariyle kendilerini tanımlama yolunu seçmektedirler. Bağlı olunan bağlamlar ise sabit kalmamaktadır. Süreç içerisinde değişmekte ya da yeni bir form alabilme durumu söz konudur. Bağlamları itibariyle sabit olduğu düşünülen etnik kimlikler açısından da durum bu şekildedir. Etnik kimlikler de süreç içerisinde bağlı olduğu koşullar itibariyle dinamikleri değişmektedir. Bu çerçeveden bakıldığı zaman Artvin’de yaşayan



Gürcülerde, kimliklerinin şekillenmesi, farklı bir boyut kazanması bağlı olduğu koşullar itibariyle gerçekleşmektedir. Başka bir ifadeyle tarihsel ve toplumsal koşullar Gürcü kimliğinin şekillenmesinde, yeni bir boyut kazanmasında temel bir dinamik niteliğindedir. Nitekim Artvin’de yaşayan Gürcüler, kökenlerinin Gürcü olduğunun bilincinde olmalarına rağmen, kendilerini Türk ulusal kimliğine ait olarak görmekte, hissetmektedirler. Sarp sınır kapısı açıldıktan sonra ise, Gürcistan’daki Gürcülerle tek ortak noktalarının dil olduğunun farkına varılmış, kimlik tanımlamalarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Sadece sınır kapısı açıldıktan sonra Gürcistan’dan Türkiye’ye giriş yapan Gürcülerle iletişim kurma noktasında Gürcüenin kullanımının işlevsel olduğu görülmektedir.

Kimlikler söz konusu olunca bir diğer önemli dinamik ise, dindir. Artvin’de yaşayan Gürcüler için kimliklerinin tanımlanmasında din önemli bir referans kaynağıdır. Gündelik yaşamlarını buna göre şekillendirmekte, kurulan aidiyet din bağlamı üzerinden nitelenmektedir. Artvin’de yaşayan Gürcüler dini merkeze alarak biz-onlar ikilemini kurmaktadır. Bu anlamda Artvin’de yaşayan Gürcüler için Gürcistan’da yaşayan Gürcüler ötekidir. Bunun referans kaynağını ise, Gürcistan’da ki Gürcülerin çoğunluğunun Hristiyan oluşu oluşturmaktadır. Gürcistan’da yaşayan Müslüman Gürcüler de öteki konumundadır. Din birlikteliği olsa dahi kültürel ya da yaşam tarzı farklılığından kaynaklı, öteki olarak konumlandırmaktadırlar. Ayrıca Artvin’de yaşayan Gürcülerin biz olarak konumlandığı kesim, Türkiye olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla aidiyet kurup kimliklerini dini bağlam üzerinde tanımlarken, biz olarak nitelendirilen taraf etnik grup belirtmeden sınırın Türkiye tarafı oluşturmaktadır.

Mekân, kurulan aidiyette önemli bir referans kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimliklerin şekillenmesinde, yeniden yorumlanmasında ya da inşasında mekân işlevsel bir bağlam sunmaktadır. Nitekim Gürcü kimliğinin sembolik değerlerinin gündelik

hayata yansımada ya da Türk ulusal kimliği ile kurulan bağda mekânsal farklılaşmaların olduğu dikkati çekmektedir. Gürcü dilinin kullanım alanlarına bakıldığında kent merkezleri kırsal bölgeler arasında farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Gürcücenin kullanımı Artvin'in Borçka ilçesi ve Borçka sınırlarından bulunan Macahel bölgesinde yoğunlukta kullanılmaktadır. Bu bölgelerde çocuklar ilk Gürcüceyi öğrenmektedir. Kent merkezlerine doğru söz konusu yoğunluk azalmaktadır. Dolayısıyla kent merkezleri Gürcülerin Türk ulusal kimlikle sıkı sıkıya bağ kurup, kimliklerini bu dinamikler ekseninde ifade etmeleri söz konusudur. Çünkü kent merkezleri ulusal kimlikle bezeli sembolik mekânlardandır. Kent merkezleri dışındaki bölgelerde özellikle sınıra yakın olan kırsal mekânlarda, etnik kimliklerin ya da yerel değerlerin gündemde olduğu ve kimliklerin söz konusu olan değerler ekseninde şekillenmesi ya da tanımlandığı mekânlardır. Bu mekânlarda yerel ve geleneksel değerlerin gündelik hayata yansıdığı ve dolayısıyla grup içi kimliğin korunduğu, kimliklerin söz konusu değerlere göre ifade edildiği dikkati çekmektedir.

Kimlikler, mekânsal farklılaşmanın yanı sıra kuşaklar arasında farklılıkların da mevcut olduğu bir kavramdır. Kimliklerin tanımlanması, kurulan özdeşlikler, bağlamlar ve bunlara bağlı sembolik değerlerin gündelik hayata yansımaları mekânsal farklılaşmaya paralel olarak kuşaklar arasında da farklılıklar mevcuttur. Kent merkezlerinde yaşayan Gürcülerde, evlerinde Gürcüce konuşan bir kişi yoksa çocuklar Gürcüceyi öğrenememekte, öğrenseler dahi sadece birkaç kelimenin ötesine geçememekte, Gürcüceyi okuyup yazamamaktadırlar. Söz konusu bu durum kimliğin mekân üzerinden şekillenmesinin yanı sıra şüphesiz eğitim seviyesindeki artış ve grup içi yapılan evliliklerin tercih edilmemesi gibi dinamiklerin de etkisi söz konusudur. Dolayısıyla kimlik tanımlaması ve kurulan aidiyet, değişen koşullar neticesinde yeni formlar almaktadır.

## Kaynaklar

Akkoyun, Turgay (2009). *Artvin İli Şavşat İlçesi Yavuzköy Köyü Özelinde Ahıska Türkleri Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Aksan, Gamze (2016). “Max Weber ve Değerler Sosyolojisi: Bir Metodolojik İkilemin Düşündürdükleri”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 35, s. 427-446.

Aktürk, Şener (2008). “Türkiye Siyasetinde Etnik Hareketler: 1920-2007”. *Doğu Batı Dergisi*, Etnisite Sayısı, S. 11, s. 43-74.

Albayrak, Haşim (2010). *Tarih Boyunca Doğu Karadeniz’de Etnik Yapılanmalar ve Potnus*. İstanbul: Babıali Kitaplığı.

Alver, Köksal (2007). *Siteril Hayatlar: Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler*. Ankara: Hece Yayınları

Anderson, Benedict (2014). *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Yayılması ve Kökenleri*. Çev: İskender Savaşır, İstanbul: Metis Yayınları.

Anık, Mehmet (2012). *Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.

Aslanoğlu, Rana A. (2000). *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Aytaç, Ömer (2006). “Mekân(ın) Sosyolojisi: Toplumsalın Yeniden Kuruluşu”. *Sosyoloji ve Coğrafya* (Sosyoloji Yıllığı - Kitap 15). Haz: Ertan Eğribel ve Ufuk Özcan, İstanbul: Kızılelma Yayınları.

Bal, Hüseyin (2011). *Kent Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.

Balibar, Etienne ve Immanuel Wallerstein (2013). *Irk Ulus Sınıf: Belirsiz Kimlikler*. Çev: Nazlı Ötken, İstanbul: Metis Yayınları.

Barth, Fredrik (2001). *Etnik Gruplar ve Sınırları*. Çev: Ayhan Kaya ve Seda Gürkan, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Berting, Jan (2012). *Şeytan Üçgeni: Kimlik, Kültür, Etnik Topluluk*. Çev: Hüsamettin İnanç, Bursa: MKM Yayınları.

Bilgin, Nuri (2007). *Kimlik İnşası*. Ankara: Asina Kitaplar Yayınları.

Burhan, Ahmet ve Berna Yüksel Çak (2012). *Türkiye’de Diller ve Etnik Gruplar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Calhoun, Craig (2012). *Milliyetçilik*. Çev: Bilgen Sütçüoğlu, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Castells, Manuel (1991). *Kent, Sınıf, İktidar*. Çev: Asuman Erendil, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

----- (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*. II. Cilt, Çev: Ebru Kılıç, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çavuşoğlu, Erbatur (2016). *Türkiye Kentleşmesinin Arkeolojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çiloğlu, Fahrettin (1993). *Dilden Dine, Edebiyattan Sanata Gürcülerin Tarihi*. İstanbul: Ant Yayınları.

Connerton, Paul (2014). *Toplumlar Nasıl Anımsar*. Çev: Alaeddin Şenner, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Dalbay, Saim ve Nazmi Avcı (2018). “Kimlik İnşasına İlişkin Temel Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Türkiye’ye Yansımaları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 1, s. 17-39.

Demirel, Muammer (2009). “Artvin ve Batum Göçmenleri (1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı’ndan Sonra)”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 40, s. 317-340.

Doğanay, Hayati ve Fatih Orhan (2014). “Artvin İlinde Nüfusun Başlıca Özellikleri”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, S. 31, s. 1-22.

Fenton, Steve (2001). *Etnisite: Irkçılık, Sınıf ve Kültür*. Çev: Nihat Şad, Ankara: Phoenix Yayınları.

Harvey, David (2003). *Sosyal Adalet ve Şehir*. Çev: Mehmet Moralı, İstanbul: Metis Yayınları.

Hobsbawm, Eric (2010). *1780’den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik: Program, Mit, Gerçeklik*. Çev: Osman Akınhay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Göka, Şenol (2001). *İnsan ve Mekân*. İstanbul: Pınar Yayınları.

Güleç Solak, Sevcan (2017). “Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 1, s. 13-37.

Iberieli, Sandro (2014). *Gürcü Halkının Tarihi: Osmanlı-Gürcü İlişkileri Üzerine Kapsamlı Bir Araştırma*. Haz: Zeynep Aytekin. İstanbul: Cinius Yayınları.

İkramoğlu Aslanov, Eldar (1998). “Ülke Ülke Yerel Yönetimler: Azerbaycan’da Yerel Yönetimler”. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 7, S. 3, s. 112-129.

Karaca, Nuray (2011). *Kimlik Sorunsalı: Üniversite Öğrencilerinde Kimlik ve Siyasal Aidiyet*. Ankara: Anı Yayınları.

Karaduman, Sibel (2010). “Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü”. *Journal of Yaşar University*, C. 17, S. 5, s. 2886-2899.

Karakaş, Mehmet (2007). *Türk Ulusçuluğunun İnşası*. Ankara: Elips Kitap Yayınları.

Karakaş, Mehmet (2015). *Modernlik, Küreselleşme ve Türkiye'nin Kimlikler Evreni*. İstanbul: Küre Yayınları.

Kolukırık, Suat (2010). "Mekân, Kültür ve Kimlik: Isparta Tahtacılarında Mekânın Sosyal Anlamı". *Journal of World of Turks*, C.2, S.2, s. 87-100.

----- (2011). "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma". *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 59, s. 167-190.

Mitchell, Claire (2014). "Etnik Kimliklerin Dini İçeriği". *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*, Ed: Fırat Mollaer, Ankara: Doğu Batı Yayınları, s. 536-559.

Mollaer, Fırat (2014). *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.

Öymen Gür, Şengül (1996). *Mekân Örgütlenmesi*. Trabzon: Gür Yayınları.

Say, Ömer (2013). *21. Yüzyılda Ulus, Çokkültürlülük ve Etnisite*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Smith, Anthon (2010). *Milli Kimlik*. Çev: Bahadır Sina Şener, İstanbul: İletişim Yayınları.

Somersan, Semra (2004). *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Sönmez, Seda ve Gülnur İlgün (2018). "Nitel Araştırma Yöntemlerinin Sağlık Hizmetleri Bağlamında İncelenmesi". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 21, S. 40, s. 375-399.

Şengül, Tarık H. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. Ankara: İmge Yayınları.

Tekin, Hasan Hüseyin (2006). “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme”. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, C. 3, S. 13, s. 101-116.

Türkdoğan, Orhan (1998). *Etnik Sosyoloji*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Türkdoğan, Orhan (2013). *Türk Ulus-Devlet Kimliği*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Yanık, Celalettin (2013). “Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi”. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, S. 20, s. 225-237.

## EXTENDED ABSTRACT

*The main subject of the study is Georgians living in Artvin. The main purpose of the study is how the Georgians living in Artvin built their identities. The main problem of the study is how Georgians living in Artvin define themselves, how they construct or shape their identities, what dynamics are effective in these construction practices, and what kind of reflections these dynamics have on the agenda in both daily life and space.*

*Qualitative research method was used for the purpose of the study. Within the scope of the field study, the places where Georgians live intensively were preferred. Negotiations were held in the villages of Borçka district of Artvin and Borçka district. In-depth interviews were conducted with 19 people, 8 of which were women and 11 of them were men. Interviews were made face-to-face with the interviewees and a voice recorder was used within the scope of the permission of the interviewees. In this sense, with this qualitative research method, it is tried to understand how the Georgians living in Artvin define their identities, which dynamics play a role in this definition, and how they shape everyday life.*

*As a result of the findings obtained, it is seen that the Georgians living in Artvin took shape according to the conditions to which their identity was shaped and gaining a different dimension. In other words, historical and social conditions are a basic dynamic in shaping Georgian identity and gaining a new dimension. As a matter of fact, although the Georgians living in Artvin are aware that their origins are Georgian, they see and feel themselves as belonging to the Turkish national identity. After the Sarp border gate was opened, it was realized that the only common point with Georgians in Georgia was the language and there was no change in their identity definitions. Only after the border opened the door at the point of use when communicating with Georgian Georgian entering Turkey from Georgia it appears to be functional.*

*As a matter of fact, it is noteworthy that there are spatial differences in the reflection of the symbolic values of Georgian identity to daily life or in the bond established with the Turkish national identity. When looking at the usage areas of Georgian language, it has been observed that there are differences between urban centers and rural areas. The use of Georgian is used extensively in the Borçka district of Artvin and in the Macahel region, located on the border of Borçka. In these regions, children learn the first Georgian. This density decreases towards the city centers. Consequently, it is possible for Georgians to establish a tight connection with the Turkish national identity and express their identities on the basis of these*



*dynamics. Because the city centers are among the symbolic places decorated with national identity. It is the places where ethnic identities or local values are on the agenda and where the identities are shaped or defined in the axis of the values in question, especially in rural areas close to the border in the regions outside the city centers.*

*Another important dynamic when it comes to identities is religion. Religion is an important reference source for the identification of their identity for Georgians living in Artvin. It shapes its daily lives accordingly, and the belonging is characterized by the context of religion. Georgians living in Artvin take the religion to the center and we establish a dilemma. In this sense, for Georgians living in Artvin, Georgians living in Georgia are the other. The reference source for this is that the majority of Georgians in Georgia are Christians. Muslim Georgians living in Georgia are also in the other position. Even if religion is united, they position it as the other due to cultural or lifestyle differences. Also part of the Georgians living in Artvin that we are positioning is described as Turkey. Therefore, when defining their identity on religious affiliation establish the context, forms part we described as Turkey sides of the border without specifying ethnic groups.*